

Studegiar rumantsch a las universitads da Turitg e Friburg

Il rumantsch è ina lingua uffiziala dal Chantun Grischun, ina lingua nazionala da la Svizra, ina lingua regiunala da l'Europa. Er sch'i sa tracta da la lingua e litteratura d'ina pitschna cuminanza linguistica, è il rom «lingua e litteratura rumantscha» fitg multifar e varià: Il rumantsch ha nundumbraivels dialects, tschintg idioms scrits ed ina lingua da standard surregiunala, il rumantsch grischun. El ha ina lunga tradiziun scritta fitg ritga e bain documentada ed ina litteratura contemporanea interessanta e diversifitgada. Sco lingua minoritara è el adina puspè en il center da discussiuns da la politica linguistica e culturala. Il studi da rumantsch

pussibiliteschas d'aprofundar las enconuschientschas e cumpetenzas en lingua e linguistica, en litteratura e cultura, en analisa, perscrutaziun e documentaziun.

Il rumantsch sco rom lateral en cumbinaziun cun in rom principal

Bachelor of Arts: 180 ECTS en 3 onns

(rom principal: 120 ECTS; rom lateral: 60 ECTS)

Master of Arts: 120 ECTS en 2 onns

(rom principal: 90 ECTS; rom lateral: 30 ECTS)

Furmas d'instrucziun

L'instrucziun vegn purschida en divers moduls: introducciuns a la linguistica ed a la litteratura, prelecziuns, seminaris cun referat, lavurs scrittas, lectura individuala, praticums tar diversas instituziuns e medias, scriver artigels e recensius euv. Lingua d'instrucziun è surtut il rumantsch. Mintgin discorra e scriva ses idiom u rumantsch grischun. Intginas prelecziuns èn per tudestg.

Rumantsch a l'Universidat da Turitg

L'Universidat da Turitg è la pli gronda universidat svizra cun passa 25'000 studentas e students. Il rumantsch vegn instrui entaifer il Seminari da romanistica. Ils contacts cun autras linguas neolatinas e cun autras litteraturas svizras èn perquai impurtants. Ina biblioteca bain documentada stat a disposiziun.

Il studi da rumantsch a l'Universidat da Turitg ha in accent sin la litteratura rumantscha, ma i dat mintga semester er ina purschida da linguistica. Tematicas principalas a Turitg èn la litteratura rumantscha contemporanea, l'istorgia da la litteratura rumantscha, l'istorgia ed actualitad dal moviment rumantsch, il contact linguistic e cultural ed il rumantsch sco lingua minoritara en congal cun autras linguas regiunalas da l'Europa.

Profils da rumantsch a Turitg

- **Bachelor da rumantsch sco rom lateral (60 ECTS):** Studi da basa da rumantsch, introducziun a la linguistica e scienza litterara, sper in rom principal (p.ex. ina autra lingua, istorgia, ciencias da medias, etnologia, ciencias naturalas etc.).
- **Master da rumantsch sco rom lateral (30 ECTS):** Studi avanzà da rumantsch, approfundiment da la linguistica e scienza litterara, sper in rom principal.

— **Rumantsch entaifer in Monomaster da litteratura (120 ECTS):** Moduls da litteratura rumantscha entaifer in master deditgà cumplainamain a las diversas litteraturas neolatinas ed autras (germanistica, anglistica, slavistica).

— **Rumantsch entaifer in Monomaster da linguistica (120 ECTS):** Moduls da linguistica rumantscha entaifer in master deditgà cumplainamain a la linguistica (linguistica generala, tudestga, englaisa, romanistica, slava, linguistica da computer).

Scolast/a secundar/a a Turitg

Per survegnir in diplom da scolast/a secundar/a da rumantsch fan ins in studi a la scola auta da pedagogia da Turitg (PHZH). A partir dal 5avel semester tschernan ins rumantsch sco rom facultativ ed absolva 12 fin 21 ECTS da rumantsch a l'Universidat da Turitg ensemen cun ils auters students da rumantsch. Suentar il diplom da la PHZH ston ins anc absolver curs da didactica e praticums e tut tenor ulteriurs moduls da rumantsch per cuntanscher ils 30 ECTS necessaris per il diplom da rumantsch.

Scolast/a gimnasial/a a Turitg

Suentar avair absolvì in bachelor ed in master da rumantsch sco rom lateral pon ins far il diplom da scolast/a gimnasial/a (Lehrdiplom für Maturitätsschulen) per il rumantsch (sco segund rom sper in rom principal) cun far moduls da didactica e praticums en Grischun. La furmazion pedagogica e didactica po er vegnir cumenzada gia durant il studi da master.

Rumantsch a l'Universidat da Friburg

L'Universidat da Friburg è in'universidat da grondezza mesauna cun var 10'000 studentas e students. Ella è la suletta universidat svizra bilingua. In studi da rumantsch a Friburg dat la pussaivladad d'intensivar il contact cun il franzos.

Il studi da rumantsch a l'Universidat da Friburg ha in accent linguistic, ma mintga semester datti er ina purschida da litteratura. Durant il studi approfondais Vus Vossas enconschientschas davart lingua, litteratura e cultura rumantscha. Vus as occupais dal rumantsch sco ch'el vegn duvrà dal singul e da la societad en in mintgadi ch'è savens pluriling. En gruppas pitschnas emprendais Vus da sensibilisar cun plaschair persuanas plurilinguad cumporta.

Profils da rumantsch a Friburg

- **Bachelor: rumantsch sco domena secundara u sco rom supplementar (60 u 30 ECTS):** Il studi da rumantsch pon ins far en la domena secundara u sco pitschen rom supplementar (30 ECTS). Ins po cumbinar bain el cun in studi dad autras linguas, ma er cun in studi d'istorgia, da psicologia, da ciencias socialas etc.
- **Master: rumantsch sco domena secundara (30 ECTS):** Rumantsch pon ins eleger sco studi complementar sper in auter program da studi.

Per in master en rumantsch èsi in avantatg d'avair studegià rumantsch en il bachelor.

- **Master: rumantsch sco part da la domena Ciências da plurilinguad (90 ECTS):** L'Universidat da Friburg porscha in master en Ciências da plurilinguad cun opziun rumantscha. Ina part da las lecziuns sa fatschenta cun il rumantsch, in'autra part cun las ciencias da plurilinguad.

Scolast/a secundar/a a Friburg

- **Scolast/a secundar/a a Friburg (50 u 30 ECTS):** Il studi da scolast/a secundar/a (BA_SI) cumpiglia trais roms da 50 ECTS. Ins po era remplazzar in rom da 50 ECTS cun dus roms complementars da 30 ECTS. Latiers vegnan pedagogia, didactica e pratica (90 ECTS). Cun rumantsch sco rom da 50 ECTS pon ins far facilmain l'equivalenza per il studi da bachelor en la domena secundara (BA_LET), uschia ch'ins po continuar il studi suenter la scolaziun da scolast/a secundar/a.
- **Scolast/a secundar/a en collavuraziun cun la PH Berna (32 ECTS):** Grazia ad ina collavuraziun cun la PH Berna pon studentas e students da quella scola auta da pedagogia er studegiar rumantsch sco rom. En ils semesters 1–6 vegnan acquistads 22 ECTS, ulteriurs 10 ECTS suondan lura en ils semesters 7–9.

Scolast/a gimnasial/a a Friburg

Per far il diplom da scolast/a gimnasial/a en rumantsch ston ins avair fatg almain in BA da 60 ECTS ed in MA da 30 ECTS. La furmazion pedagogica e didactica po vegnir cumenzada durant il studi da master u suenter quel.

NUS DISCURRIN RUMANTSCH!

Pertge insumma studegiar rumantsch?

- Far lavur da pionier pertutgant la lingua e la litteratura rumantscha
- Scuvrir l'agen ed ils auters idioms
- Congualar il rumantsch cun autras linguas neolatinas e/u regionalas
- Approfundar dumondas da bilinguitad, plurilinguitad e contact linguistic
- Profitar da l'ambient famigliar, da l'accompagnament persunal e d'inscuters interessants
- Profitar da cumbinaziuns multifaras cun auters roms
- Profitar da bleras purschidas per praticums interessants
- Avair perspectives professiunalas variadas e fitg bunas

Perspectivas da lavor

Il studi da rumantsch avra perspectives professiunalas multifaras ed attractivas:

- instrucziun da rumantsch en scolas secundaras e gimnasis
- promoziun linguistica ed animaziun culturala
- servetschs da translaziun
- bibliotecas e chasas edituras
- schurnalissem, medias e communicaziun
- perscrutaziun e documentaziun

**Infurmaziuns e cussegliaziun
areguard il studi da rumantsch ...**

... a Turitg

Rico Valär (rico.valaer@rom.uzh.ch)

Viola Cadruvi (violanesa.cadruvi@uzh.ch)

www.rose.uzh.ch/rumantsch

... a Friburg

Matthias Grünert (matthias.gruenert@unifr.ch)

Renzo Caduff (renzo.caduff@unifr.ch)

<http://studies.unifr.ch/de/bachelor/lang/rhaetoromance>